

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ATMINTINŲ DIENŲ ĮSTATYMO NR. VIII-397 1
STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos atmintinų dienų įstatymo Nr. VIII-397 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas Savižudybių ir smurto prevencijos komisijos, atsižvelgiant į žemiau nurodytas aplinkybes.

Smurto apraiškos darbo vietoje – aktuali šių dienų darbų saugos ir sveikatos problema. Pasaulio sveikatos organizacijos (PSO) duomenimis, nuo smurto ar diskriminacijos darbo vietoje kenčia milijonai žmonių visame pasaulyje, taip pat ir Lietuvoje. Nors šios problemos paveikia nemažai sektorių ir visų lygių darbuotojus, tačiau sveikatos priežiūros sektoriuje yra didžiausia rizika patirti smurtą. Tyrimų metu nustatyta, kad sveikatos priežiūros specialistams rizika patirti smurtą darbo vietoje yra 16 kartų didesnė negu kitiems darbuotojams, teikiantiems paslaugas. Labiau tikėtina, kad sveikatos priežiūros specialistas bus dažniau užpultas darbe negu policininkas, kalėjimo apsaugos darbuotojas, transporto darbuotojai ar mažmeninės prekybos atstovai (Kingma, 2001; Pajarskienė ir kt., 2012)¹. Sveikatos priežiūros sektoriaus darbuotojai visų formų smurtą patiria ne tik iš pacientų, jų artimųjų, lydinčių asmenų, lankytojų, tačiau ir iš kolegų, tiesioginių ar įstaigų vadovų. Psichosocialinio smurto apraiškomis darbe pripažįstamas ir profesinis perdegimas, su kuriuo sveikatos priežiūros specialistai susiduria kasdieninėje asmens sveikatos priežiūros veikloje².

Nepastebint ar nereaguojant į smurto apraiškas darbo vietoje, didėja jo pasekmių kaina. Patiriamas smurtas neigiamai veikia darbuotojų fizinę ar psichinę sveikatą, didina nedarbingumą, skatina pravaikštas, nelaimingų atsitikimų, klaidų darbo vietoje tikimybę, verčia sveikatos priežiūros specialistus keisti profesinę veiklą, darbovietę, migruoti į kitas, mažiau pakantesnes smurtui darbo aplinkoje šalis, blogina psichosocialinį klimatą įstaigoje, gali turėti tiesioginės įtakos paslaugų kokybei ar prieinamumui. Būtina keisti asmenų, organizacijų ir visuomenės požiūrį į visų formų smurtą darbo vietoje, ugdyti kitokią bendravimo ir konfliktų sprendimo kultūrą, pagarbą žmogaus teisėms ir sveikatos priežiūros specialistų profesijai.

Europos medicinos kolegijų taryba (Conseil Européen des Ordres des Médecins – CEOM) 2019 m. lapkričio 29 d. Lisabonoje (Portugalija) vykusiame plenariniame posėdyje kovo 12-ąją paskelbė Europos kovos su smurtu prieš gydytojus ir asmens sveikatos specialistus diena (European Day to Fight Violence against Doctors and Health Professionals), kurią tikslinga įtraukti ir į Lietuvos reikšmingų dienų sąrašą.

Įtraukus kovo 12-ąją – Europos kovos su smurtu prieš gydytojus ir asmens sveikatos specialistus dieną į reikšmingų dienų sąrašą Lietuvoje, būtų kasmet atkreipiamas dėmesys į šią svarbią problemą, propaguojamos visuotinės vertybės (teisė į gyvybę ir orumą, asmens ir visuomenės fizinę, psichinę, socialinę sveikatą ir gerovę), deklaruojama nulinės tolerancijos smurtui darbo aplinkoje kultūra, ugdomas visuomenės sąmoningumas, vykdoma smurto prieš sveikatos priežiūros specialistus darbo vietoje prevencija.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

¹ Laisvalaikio tyrimai: elektroninis mokslo žurnalas, 2020, 1 (15), 1–11; eISSN 2345-0339.

² Europos medicinos kolegijų taryba (Conseil Européen des Ordres des Médecins – CEOM) 2019 m. lapkričio 29 d. plenarinis posėdis, Lisabona (Portugalija).

Įstatymo projektą inicijavo ir parengė Lietuvos Respublikos Seimo Savizudybių ir smurto prevencijos komisija (kontaktinis asmuo Seimo narė Jurgita Sejonienė, el. p. jurgita.sejoniene@lrs.lt, tel. (8 5) 239 6692).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai
Nėra reguliuojami.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siūloma kovo 12-ąją – Europos kovos su smurtu prieš gydytojus ir asmens sveikatos specialistus dieną priskirti prie atmintinų dienų Lietuvoje, atkreipiant dėmesį į reikšmingą psichologinio smurto darbo vietoje problemą.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus projektus neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas įtakos korupcijai ir kriminogeninei situacijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projektas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymo projektą kitų įstatymų keisti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymo projektui įgyvendinti naujų įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projekto įgyvendinimui papildomo valstybės lėšų poreikio nenumatoma.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados
Nebuvo gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis
Reikšminiai žodžiai: atmintina diena, kovo 12-oji, kova su smurtu.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai
Nėra

Andrius Navickas
Domas Griškevičius
Ieva Kačinskaitė-Urbonienė
Tomas Vytautas Raskevičius
Edita Rudelienė
Jurgita Sejonienė
Linas Slušnys
Dovilė Šakalienė
Robertas Šarknickas